

**ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΓΙΑ
ΤΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΥΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ
STUDENT'S PERCEPTIONS
ABOUT THEIR CAREER CHOICES**

Ελένη Νικολάου
Λέκτορας
Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
enikolaou@aegean.gr

Βασίλης Παπαβασιλείου
Επίκουρος Καθηγητής
Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ. – Παν/μιο Αιγαίου
vrpavasileiou@rhodes.aegean.gr

Νίκος Ανδρεαδάκης
Αναπληρωτής Καθηγητής
Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
nandread@aegean.gr

Γιώτα Ξανθάκου
Καθηγήτρια
Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
xanthakou@rhodes.aegean.gr

Μαρία Καϊλα
Καθηγήτρια
Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., Παν/μιο Αιγαίου
kaila@rhodes.aegean.gr

Περίληψη

Η παρούσα ερευνητική εργασία έχει ως στόχο να διερευνήσει τις απόψεις των φοιτητών Παιδαγωγικών τμημάτων αναφορικά με τις σπουδές, τη σταδιοδρομία και την καριέρα τους. Εξετάζεται η ενεργητική επιλογή του γνωστικού αντικείμενου σπουδών και η προσδοκώμενη πορεία της επαγγελματικής τους δραστηριότητας. Πιο συγκεκριμένα, διερευνώνται τα κριτήρια επιλογής σπουδών, οι παράγοντες που συμβάλλουν στην επαγγελματική εξέλιξη του ατόμου, ο βαθμός ικανοποίησης από τις σπουδές, τη χρονική στιγμή λήψης απόφασης για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και τον επαγγελματικό τομέα προτίμησης για μελλοντική εργασιακή απασχόληση. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 445 φοιτητές των παιδαγωγικών τμημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Για τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας εκπονήθηκε ένα αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο. Σύμφωνα με τα ερευνητικά δεδομένα, οι συμμετέχοντες δηλώνουν ότι το τμήμα φοίτησης τους είναι η πρώτη τους επιλογή, είναι αρκετά ικανοποιημένοι από την ποιότητα των σπουδών τους, κυρίαρχο κριτήριο επιλογής σπουδών είναι η φύση του γνωστικού αντικείμενου και ο προτιμώμενος τομέας απασχόλησης είναι ο δημόσιος. Οι παράγοντες που συμβάλλουν στην επαγγελματική εξέλιξη θεωρούνται η προσπάθεια, οι γνωριμίες και οι συνεργάτες και λιγότερο η αξιοκρατία και η τύχη. Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι ενδεικτικά των απόψεων των φοιτητών/τριών παιδαγωγικών τμημάτων υπό το πρίσμα των σύγχρονων κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών αλλαγών καθώς και των χαρακτηριστικών της αγοράς εργασίας.

Λέξεις κλειδιά

Επαγγελματικές επιλογές, επαγγελματική ανάπτυξη, αντιλήψεις, νέοι, καριέρα.

Abstract

This research project aims to explore the views of the students of pedagogical departments regarding their studies and career. It examines the active choice of the subject and the expected course of their vocational future. More specifically, it explores the criteria for selecting their studies, the factors contributing to their vocational development, the degree of satisfaction with their studies, the decision time for their career and their preferred field of future employment. The sample of the survey consisted of 445 students of the pedagogical departments of the University of the Aegean. A questionnaire was designed to collect the survey data. According to the research data, the participants stated that the subject of their studies is their first choice, they are quite satisfied with the quality of their studies, the predominant criterion of choice of studies is the nature of the subject, and the preferred field of employment is the public sector. According to their views the factors that contribute to their vocational development are the effort, acquaintances and associates, and less meritocracy and luck. The results of the survey are indicative of the views of the students of pedagogical departments in the light of modern social, economic and cultural changes as well as the characteristics of the labor market.

Key words

Career development, students, perceptions, occupational choices.

0. Εισαγωγή

Η έννοια της επαγγελματικής ανάπτυξης η οποία σχετίζεται με τις επαγγελματικές Η επιλογές των νέων δεν είναι στατική, αλλά εξαρτάται από τη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο και τις κοινωνικές αλλαγές (Schoon & Parsons, 2002). Σύμφωνα με τους Yi, Ribbens & Fu (2015), οι κοινωνικές αλλαγές σε μια συγκεκριμένη περίοδο διαμορφώνουν τη συλλογική μνήμη. Αυτά τα γεγονότα ασκούν επίδραση στην κάθε γενιά και επηρεάζουν τις σκέψεις, τις στάσεις και τις συμπεριφορές των νέων. Οι αξίες διαφέρουν από γενεά σε γενεά και διαμορφώνουν μια σταθερή ταυτότητα σε μια συγκεκριμένη γενεά, η οποία μοιράζεται την ίδια κουλτούρα. Επομένως, η έννοια της γενεάς συνιστά μια υποκουλτούρα στο πλαίσιο μιας κοινωνίας η οποία αντανακλά τις αξίες σε μια συγκεκριμένη ιστορική περίοδο σε μια χώρα. Τα ιστορικά γεγονότα σε ένα συγκεκριμένο τόπο σε μια συγκεκριμένη χώρα είναι εξίσου σημαντικά όσο η χρονική περίοδος γέννησης, καθώς διαμορφώνουν τις πεποιθήσεις και συμπεριφορές ανθρώπων από τον ίδιο τόπο. Η κουλτούρα ενός τόπου διαμορφώνει τις εργασιακές αξίες και πεποιθήσεις. Άτομα από διαφορετικές χώρες μολονότι γεννήθηκαν την ίδια χρονική περίοδο δεν γαλουχήθηκαν από τα ίδια ιστορικά και πολιτισμικά γεγονότα και επομένως δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι ανήκουν στην ίδια γενιά.

Οι σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες χαρακτηρίζονται από μεταβολές στην οικονομία,

πολιτική αβεβαιότητα και αλλαγές στην αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, επιχειρείται να διερευνηθούν οι απόψεις των φοιτητών/τριών για θέματα σπουδών και σταδιοδρομίας. Οι απόψεις αυτές αποτελούν τη μία διάσταση μιας ευρύτερης έρευνας που μελετά τις απόψεις νέων σε θέματα αειφορίας, δημιουργικότητας και καινοτομίας. Πριν παρουσιαστούν τα αποτελέσματα του παραπάνω ερευνητικού άξονα κρίνεται σκόπιμο να αναλυθούν οι παράγοντες διαμόρφωσης των επαγγελματικών επιλογών των νέων και οι αντίστοιχες θεωρίες.

1. Παράγοντες διαμόρφωσης επαγγελματικών επιλογών των νέων

Η θεωρία του Schwartz (1992) υποστηρίζει ότι τα άτομα κάνουν σημαντικές επιλογές για την καριέρα τους και το εργασιακό τους πλαίσιο σε συνάρτηση με τις αξίες τους που έχουν καθοδηγητικό ρόλο στη ζωή τους. Οι αξίες σχετίζονται με αποφάσεις για την σταδιοδρομία τους και την προσαρμογή στο χώρο εργασίας. Ασκούν επίδραση στις επαγγελματικές επιλογές μέσω των ενδιαφερόντων και ακολουθώντας οδηγούν στην απόκτηση σχετικών δεξιοτήτων και του αισθήματος της αυτο-αποτελεσματικότητας σε τομείς που σχετίζονται με τις αξίες τους. Η παραπάνω θεωρία ορίζει τις αξίες ως αφηρημένους και σημαντικούς στόχους τους οποίους τα άτομα προσπαθούν να πετύχουν στη ζωή τους. Αποτελούν γενικές έννοιες ή πεπειθίσεις που σχετίζονται με επιθυμητές καταστάσεις ή συμπεριφορές. Σ' αυτές βασίζεται η επιλογή και η αξιολόγηση των συμπεριφορών. Υποκινούν τη δράση και αποτελούν σημαντικά κριτήρια λήψης αποφάσεων. Αυτές οι αξίες οργανώνονται σε δύο διαστάσεις: τη δεκτικότητα στην αλλαγή, η οποία αποτελείται από αξίες που σχετίζονται με την αυτο-καθοδήγηση και τα κίνητρα σε αντιδιαστολή με τις συντήρηση που σχετίζεται με αξίες σχετικές με το αίσθημα της ασφάλειας, τη συμμόρφωση και τις παραδοσιακές αξίες. Η δεύτερη διάσταση είναι η υπέρβαση του εαυτού (αξίες οικουμενικότητας και καλοσύνης) σε αντιδιαστολή με την βελτίωση του εαυτού (αξίες σχετικές με εξουσία και επιτεύγματα). Η δεκτικότητα στην αλλαγή δίνει έμφαση στην ανεξαρτησία, την αυτονομία και την αναζήτηση της καινοτομίας. Τα άτομα τα οποία χαρακτηρίζονται από δεκτικότητα στην αλλαγή θεωρούν σημαντικό να έχουν ανεξαρτησία στη σκέψη και στη δράση. Αναζητούν την πρωτοτυπία και τη δημιουργικότητα, τον ενθουσιασμό, την πρωτοπορία και τις προκλήσεις. Οι παραπάνω αξίες έρχονται σε αντιπαράθεση με τις συντηρητικές αξίες οι οποίες δίνουν έμφαση στο να ανταποκρίνεται κανείς στις προσδοκίες των άλλων, να αποφεύγει τις κυρώσεις και να λαμβάνει προστασία και φροντίδα. Τα άτομα τα οποία κατευθύνονται από αξίες που σχετίζονται με τη βελτίωση του εαυτού, αγωνίζονται να αποκτήσουν τον έλεγχο των άλλων, αναζητούν το κύρος και το κοινωνικό status. Επίσης, θεωρούν πολύτιμη την προσωπική επιτυχία και την επάρκεια σε σχέση με τις κοινωνικές προσδοκίες. Οι παραπάνω αξίες έρχονται σε αντιδιαστολή με την υπέρβαση του

εαυτού, οι οποίες συμπεριλαμβάνουν την κατανόηση, την εκτίμηση, την ανοχή και την προστασία των ανθρώπων. Τα άτομα αξιολογούν θετικά τη συμπεριφορά που συνάδει με τις αξίες τους και αντλούν ικανοποίηση και ενίσχυση απ' αυτήν (Gorgievski, Stephan, Laguna & Moriano, 2018).

Ο Mortimer (2002) αναπτύσσει τους παράγοντες που σχετίζονται με τις επαγγελματικές επιλογές των νέων. Υπογραμμίζει τη σημασία του χώρου εργασίας των γονέων ως πλαίσιο που καθορίζει την ανάπτυξη επαγγελματικών επιλογών των παιδιών. Τα χαρακτηριστικά της εργασίας των γονέων θεωρείται ότι επηρεάζουν τις αξίες των γονέων και την προσωπικότητα τα οποία διαμορφώνουν τη γονεϊκή συμπεριφορά. Οι εργασιακές συνθήκες των γονέων επηρεάζουν τις πρακτικές ανατροφής και τις συμπεριφορές και κατ' επέκταση ασκούν επίδραση στα ενδιαφέροντα που θα αναπτύξουν τα παιδιά και οι έφηβοι, τις αξίες και τις φιλοδοξίες τους. Παράλληλα, οι επαγγελματικές επιλογές διαμορφώνονται από τις συνθήκες που επικρατούν στην ευρύτερη κοινότητα και την αγορά εργασίας τη χρονική στιγμή της εισόδου στην αγορά εργασίας, καθώς η πρώτη εργασία επηρεάζει τη μεταγενέστερη επαγγελματική πορεία. Οι πιθανότητες εξεύρεσης εργασίας και τα επίπεδα των αποδοχών καθορίζονται από τα ποσοστά ανεργίας στην κοινότητα και την ευρύτερη κοινωνία καθώς και οι εργασιακές απολαβές. Η λήψη αποφάσεων σχετικά με τις επαγγελματικές επιλογές δεν σχετίζεται μόνο με το είδος του επαγγέλματος που θα επιλέξει κανείς αλλά συμπεριλαμβάνει αποφάσεις για την εκπαίδευση και την επιμόρφωση του ατόμου καθώς και αποφάσεις σχετικά με το πόσο και πότε θα εργαστεί. Αυτές οι αποφάσεις διαμορφώνονται από τους διάφορους ρόλους που έχει το άτομο στη ζωή του (για παράδειγμα, γονεϊκός, συζυγικός).

Σύμφωνα με την Gottfredson (2002), τα άτομα έχουν σχηματίσει εικόνες για τα διάφορα επαγγέλματα, τα οποία συχνά ονομάζονται «επαγγελματικά στερεότυπα» που περιλαμβάνουν την προσωπικότητα των ατόμων που εργάζονται σε συγκεκριμένα επαγγέλματα, τη ζωή που ακολουθούν, την ενίσχυση που παίρνουν, τις εργασιακές συνθήκες και την καταλληλότητα μιας εργασίας για διάφορους τύπους ανθρώπων. Αυτές οι κοινές εικόνες οργανώνονται στον γνωστικό χάρτη των επαγγελμάτων. Οι έφηβοι και οι ενήλικοι διακρίνουν τα επαγγέλματα με βάση κάποιες βασικές διαστάσεις, όπως η διάσταση θηλυκότητας και αρρενωπότητας και το επίπεδο του επαγγελματικού κύρους.

2. Θεωρίες επαγγελματικής ανάπτυξης

Η θεωρία του Super (1990) υποστηρίζει ότι οι επαγγελματικές επιλογές και η επαγγελματική ανάπτυξη είναι μια εξελικτική και δια βίου διαδικασία που ξεκινά στην παιδική ηλικία και συνεχίζει κατά τη διάρκεια της ζωής του ατόμου. Σε κάθε περίοδο της ζωής το άτομο καλείται να επιλύσει μια σειρά από προβλήματα. Τα

άτομα επιλέγουν εργασίες οι οποίες τους δίνουν τη δυνατότητα να κάνουν χρήση των δυνατοτήτων τους και να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους.

Σύμφωνα με την Ginsberg (1972) τα παιδιά στην ηλικία των 11 ξεκινούν να αποκτούν επίγνωση του εαυτού τους σε σχέση με τον κόσμο της εργασίας σε επίπεδο φαντασίας. Τα ενδιαφέροντα και οι επιλογές τους αποκρυσταλλώνονται στα 18. Αυτά τα στάδια είναι: το στάδιο της φαντασίας, το διερευνητικό στάδιο και το ρεαλιστικό στάδιο.

Ο Holland (1985) υποστηρίζει ότι η επαγγελματική ικανοποίηση εξαρτάται από τον βαθμό στον οποίο τα χαρακτηριστικά του ατόμου συγκλίνουν με τα χαρακτηριστικά του εργασιακού περιβάλλοντος. Ο βαθμός σύγκλισης ανάμεσα στα χαρακτηριστικά του ατόμου και του περιβάλλοντος μπορεί να προβλέψει την επαγγελματική ικανοποίηση. Ο Holland αναφέρεται σε έξι βασικούς τύπους προσωπικότητας στον επαγγελματικό τομέα. Αυτοί οι τύποι είναι ο ρεαλιστικός, ο ερευνητικός, ο καλλιτεχνικός, ο κοινωνικός ο επιχειρηματικός και ο συμβατικός. Αυτοί οι τύποι προσωπικότητας συνδέονται με αντίστοιχους τύπους εργασιακού περιβάλλοντος. Κάθε τύπος χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο ενδιαφερόντων, προτιμώμενες δραστηριότητες, πεποιθήσεις, ικανότητες, αξίες και χαρακτηριστικά. Ο Holland (1996) επισημαίνει ότι τα άτομα επιλέγουν εργασιακά περιβάλλοντα τα οποία τους επιτρέπουν να εξασκήσουν τις δεξιότητες και τις ικανότητές τους, να εκφράσουν τις στάσεις και τις αξίες τους και να αναλαμβάνουν ευχάριστους για αυτά ρόλους.

Η οικονομία μιας χώρας ή η πολιτική αβεβαιότητα μπορούν να διαμεσολαβήσουν στη σχέση ανάμεσα στη σύγκλιση των χαρακτηριστικών του ατόμου και του εργασιακού περιβάλλοντος και των σχετικών αποτελεσμάτων στον επαγγελματικό τομέα. Για παράδειγμα, κάτω από συνθήκες πολιτικής και οικονομικής αβεβαιότητάς και αστάθειας, μεταβλητές όπως η επαγγελματική ικανοποίηση μπορεί να εξαρτώνται λιγότερο από τη σύγκλιση των χαρακτηριστικών και περισσότερο από την ασφάλεια στον εργασιακό χώρο και τις προσδοκίες για εύκολη πρόσβαση σε εργασιακά αγαθά (π.χ. ιατρική περίθαλψη) (Carson, 1994).

Οι μεταβολές στην οικονομία και οι αλλαγές στην αγορά εργασίας έχουν ως αποτέλεσμα ένας σημαντικός αριθμός ατόμων να έχει περιορισμένες εργασιακές επιλογές το οποίο σημαίνει ότι όλα τα άτομα δεν έχουν τη δυνατότητα να βασίσουν τις επαγγελματικές επιλογές στα ενδιαφέροντά τους. Τα άτομα λοιπόν καλούνται να επιλέξουν από ένα εύρος εφικτών επιλογών (Fouad, 2002). Επιπλέον, οι περιορισμοί που θέτουν οι οικονομικές συνθήκες οδηγούν σε αναγκαστική αλλαγή εργασίας, ενώ παράλληλα η παγκοσμιοποίηση και η εποχή της τεχνολογίας οδήγησαν σε ραγδαίες αλλαγές στη φύση του εργασιακού κόσμου.

Σύμφωνα με τον Savickas et al. (2009), οι βασικές έννοιες των θεωριών επαγγελματικής ανάπτυξης του εικοστού αιώνα πρέπει να προσαρμοστούν στις σύγχρονες οικονομικές συνθήκες, καθώς βασίζονται στη σταθερότητα των ατομικών

χαρακτηριστικών και στην ασφάλεια στον εργασιακό χώρο. Οι θεωρίες επαγγελματικής ανάπτυξης αντιλαμβάνονται την καριέρα ως ένα σταθερό σύνολο σταδίων. Οι έννοιες των σταδίων και της επαγγελματικής ανάπτυξης χρησιμοποιούνται για να προβλέψουν την προσαρμογή του ατόμου στο εργασιακό περιβάλλον, έχοντας ως δεδομένη τη σταθερότητα του εργασιακού περιβάλλοντος και της συμπεριφοράς του ατόμου. Η ιδέα των σταδίων συνδέεται με μια σταθερή αγορά εργασίας, ενώ δεν είναι πλέον λειτουργική στη σύγχρονη μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας. Η ανθρώπινη συμπεριφορά δεν καθορίζεται μόνο από το άτομο αλλά και από το περιβάλλον. Ανεξάρτητα από τη σταθερότητα των ατομικών χαρακτηριστικών, το περιβάλλον αλλάζει ραγδαία. Επομένως, τα θεωρητικά μοντέλα είναι αναγκαίο να δώσουν έμφαση στην ανθρώπινη ευελιξία, προσαρμοστικότητα και διά βίου μάθηση. Ταυτόχρονα τα άτομα θα πρέπει να ενθαρρύνονται να διερευνήσουν και να σκεφτούν όλες τις πτυχές του εαυτού τους. Τα άτομα στην κοινωνία της γνώσης πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι οι εργασιακές επιλογές αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου προβληματισμού για το πώς θα σχεδιάσουν τη ζωή τους σ' ένα περιβάλλον παγκόσμιας οικονομίας, πληροφοριών και τεχνολογίας. Ταυτόχρονα, έρχονται αντιμέτωπα κατά τη διάρκεια της ζωής τους με μια σειρά μεταβατικές περιόδους που σχετίζονται με την εργασιακή τους απασχόληση, την υγεία και τις στενές διαπροσωπικές σχέσεις.

Όπως υποστηρίζουν οι Vondracek, Lerner & Schulenberg (1986) η επαγγελματική ανάπτυξη είναι το προϊόν μιας δυναμικής αλληλεπίδρασης ανάμεσα στο αναπτυσσόμενο υποκείμενο και σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο πλαίσιο. Τονίζουν τις αμοιβαίες επιδράσεις ανάμεσα στο άτομο και τα διάφορα κοινωνικά πλαίσια. Η έννοια της δυναμικής αλληλεπίδρασης υποδηλώνει ότι το άτομο ασκεί επίδραση στα πλαίσια τα οποία παράλληλα το επηρεάζουν. Επίσης, λαμβάνει υπόψη της ότι τα άτομα αναπτύσσονται σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικο-ιστορικό πλαίσιο και επιπλέον, καθώς αναπτύσσονται, δέχονται επιδράσεις από ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο σύνολο πλαισίων. Το αναπτυσσόμενο άτομο εντάσσεται σε ένα σύνολο αλληλοεπιδρώντων πλαισίων τα οποία είτε έχουν άμεση ή έμμεση επίδραση στο άτομο. Έμμεση επίδραση για παράδειγμα ασκεί η κοινωνική τάξη, ο εργασιακός χώρος των γονέων οι κοινωνικές και πολιτισμικές νόρμες, τα ήθη και έθιμα. Το κοινωνικό υπόβαθρο ενός ατόμου συνδέεται με τις επαγγελματικές φιλοδοξίες και το επαγγελματικό του status. Το περιβάλλον ασκεί την επίδραση του μέσω του οικογενειακού περιβάλλοντος και των κοινωνικο-ιστορικών αλλαγών που διαμορφώνουν την επαγγελματική πορεία του ατόμου.

3. Προγενέστερες έρευνες

Στην έρευνα της Μίχαλου (2011) σε ένα δείγμα 266 μαθητών/τριών δευτέρας και τρίτης Λυκείου, το (41,9 %) των μαθητών αξιολογεί ότι το ενδιαφέρον για το αντικείμενο είναι το πρωταρχικό κριτήριο επιλογής επαγγέλματος, το (40,3 %) η επιθυμία και η ικανοποίηση, το (29 %) η επαγγελματική αποκατάσταση, και το (21 %) οικονο-

μικοί λόγοι. Ακολουθούν το ενδιαφέρον και η επίδοση σε σχετικά μαθήματα, η ανταπόκριση σε κλίσεις/ταλέντα, η κοινωνική προσφορά, η δυνατότητα εξέλιξης, το περιβάλλον εργασίας, το στάτους των επαγγελματιών και η επιρροή από τρίτους.

Στην έρευνα της Τσιαπαρικού (2014), ως καθοριστικοί παράγοντες επιλογής σπουδών αναφέρθηκαν η αυτογνωσία, οι κλίσεις, οι προτιμήσεις, η θέληση, οι φιλοδοξίες και οι αξίες. Οι συμμετέχοντες/ουσες θεωρούν ότι η επίδραση των σχολικών επιδόσεων και των επαγγελματικών είναι ισάξια, ενώ δηλώνουν ότι μέτρια επίδραση ασκεί η ποιότητα σπουδών, το σύστημα εξετάσεων, η περιοχή των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και οι γονείς. Η έρευνα διεξήχθη σε ένα δείγμα 304 ατόμων τα οποία εργάζονται ή είχαν εργαστεί στον τομέα της οικονομίας και της διοίκησης. Ένα μέρος του δείγματος αποτέλεσαν φοιτητές/τριες.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας της Καϊτζή (2016), οι περισσότεροι μαθητές/τριες δευτέρας και τρίτης Λυκείου δείχνουν μια προτίμηση προς τα ελεύθερα, επιστημονικά επαγγέλματα υψηλού κύρους (31,3 %), όπως οι γιατροί, οι δικηγόροι, οι κτηνίατροι, οι αρχιτέκτονες και οι μηχανικοί που αποκτούν πανεπιστημιακές σπουδές. Το (24,9 %) του δείγματος δηλώνει ότι προτιμά τα εκπαιδευτικά/δημοσιοϋπαλληλικά επαγγέλματα, στρατιωτικά, αστυνομικά, το (19,6 %) τα επιχειρηματικά, οικονομικά, και ελεύθερα επαγγέλματα μεσαίου κύρους, το (16 %) τα καλλιτεχνικά/αθλητικά και το (5,3 %) τα χειρωνακτικά/τεχνικά. Επιπλέον, ζητήθηκε από τους μαθητές/τριες να δηλώσουν με σειρά προτεραιότητας τους σημαντικότερους λόγους για τους οποίους θα επέλεγαν ένα επάγγελμα. Ο κυριότερος λόγος που αναφέρθηκε ήταν οι υψηλές οικονομικές απολαβές (23,3 %), λόγοι προσωπικής ολοκλήρωσης (19,8%) και η κλίση προς το συγκεκριμένο επάγγελμα (15,6 %). Το οικογενειακό περιβάλλον και τα ΜΜΕ ήταν η κυριότερη πηγή πληροφόρησης. Επιπρόσθετα, οι Παπαοικονόμου και Μπιρμπίλη (2017) διερεύνησαν τους παράγοντες που επηρεάζουν τους φοιτητές/τριες όσον αφορά στην επιλογή των σπουδών τους. Διερεύνησαν το ενδιαφέρον για το αντικείμενο σπουδών, τη δυνατότητα έκφρασης αλληλεγγύης προς τους συνανθρώπους και τη βελτίωση της κοινωνίας, αλλά και το υψηλό εισόδημα, τις καλές προοπτικές απασχόλησης και την απόκτηση υψηλών κοινωνικών θέσεων. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε φοιτητές του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και βρέθηκε ότι η κύρια αιτία επιλογής σπουδών ήταν το επιστημονικό αντικείμενο, ενώ η επαγγελματική αποκατάσταση και το υψηλό εισόδημα είχαν δευτερεύουσα σημασία, σύμφωνα με τις δηλώσεις των φοιτητών/τριών. Στην έρευνα των Zampetakis, Bakatsaki, Koumakis & Moustakas (2017), οι επαγγελματικές επιλογές και ειδικότερα η πρόθεση για ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας συνδέονται με την κοινωνική κατασκευή της ταυτότητας του φύλου και τις συμπεριφορές, αξίες και ρόλους που συνδέονται με τα δύο φύλα. Οι άνδρες κοινωνικοποιούνται με στόχο να αναπτύξουν την αυτονομία, ενώ η διαμόρφωση του κοινωνικού εαυτού στις γυναίκες είναι συνυφασμένη με τις αξίες του «σχετίζεσθαι» με τους άλλους.

4. Μεθοδολογία

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 445 προπτυχιακούς φοιτητές/τριες των Τμημάτων Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ. και Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 1, οι 222 φοιτητές/τριες (49,9%) προέρχονται από το ΤΕΠΑΕΣ και οι 223 από το ΠΤΔΕ (50,1%). Διαπιστώνεται, δηλαδή, ισοκατανομή των φοιτητών/τριών από τα δυο Τμήματα, γεγονός αναμενόμενο, γιατί ήταν άλλωστε στις ερευνητικές μας προθέσεις.

Πίνακας 1: Κατανομή των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του δείγματος με βάση το Τμήμα φοίτησης

ΤΜΗΜΑ	v	%
ΤΕΠΑΕΣ	222	49,9
ΠΤΔΕ	223	50,1
Σύνολο	445	100,0
Εγκατάλειψη ερώτησης	0	0,0

Ως μέσο συλλογής δεδομένων επιλέχθηκε το γραπτό ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο είναι αυτοσχέδιο και εκπονήθηκε ακριβώς για να καλύψει τις ειδικές ανάγκες της παρούσας έρευνας. Το ερωτηματολόγιο, πριν από την επίσημη χορήγησή του, επιδόθηκε δοκιμαστικά σε ομάδα φοιτητών/τριών για διόρθωση πιθανών αδυναμιών, χωρίς όμως να προκύψει κάποια ουσιαστική διόρθωση. Περιλαμβάνει, τόσο ερωτήσεις κλειστού τύπου όσο και ερωτήσεις ανοικτού τύπου ή σύντομης απάντησης. Ένα από τα βασικά διερευνητικά ερωτήματα ήταν το εξής: Διαφοροποιούνται οι απόψεις των φοιτητών/τριών αναφορικά με τις σπουδές, τη σταδιοδρομία και την καριέρα, με βάση το τμήμα προέλευσης;

Αρχικά πραγματοποιήθηκε, κατά το χειμερινό εξάμηνο 2017-2018, δοκιμαστική χορήγηση του ερωτηματολογίου σε περιορισμένο δείγμα φοιτητών/τριών των δυο Τμημάτων με σκοπό να ελεγχθεί η δομή του, η σαφήνεια των ερωτήσεων και η διαπίστωση τυχόν προβλημάτων, ώστε να εξασφαλιστεί η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων που θα προέκυπταν. Η δοκιμαστική χορήγηση δεν ανέδειξε κανένα ουσιαστικό πρόβλημα, πέραν κάποιων μικρών διορθώσεων στη λεκτική διατύπωση ελάχιστων ερωτήσεων, ώστε να είναι περισσότερο κατανοητές.

Στη συνέχεια, κατά το εαρινό εξάμηνο 2017-2018, πραγματοποιήθηκε η τελική χορήγηση του ερωτηματολογίου σε φοιτητές/τριες των δυο Τμημάτων. Στην παρούσα έρευνα δεν ακολουθήθηκε κάποια αυστηρή μέθοδος δειγματοληψίας. Επιχειρήθηκε να συλλεχθεί ίσος περίπου αριθμός ερωτηματολογίων και από τα δυο Τμήματα και ακόμη να υπάρχει ικανοποιητική διασπορά των ερωτηματολογίων στα διάφορα έτη

φοίτησης. Τα ερωτηματολόγια χορηγήθηκαν κατά τη διάρκεια παραδόσεων υποχρεωτικών μαθημάτων και μαθημάτων επιλογής.

5. Αποτελέσματα

Όπως φαίνεται στον πίνακα 2, η πλειονότητα των φοιτητών που συμμετείχαν στην έρευνα (34,%) δήλωσε ότι το τμήμα που φοιτά ήταν η πρώτη της επιλογή, το (24 %) δήλωσε ότι ήταν η δεύτερη επιλογή και το (11, 8%) η Τρίτη.

Πίνακας 2: Κατανομή των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του δείγματος με βάση τη σειρά επιλογής του Τμήματος που φοιτούν

ΣΕΙΡΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	v	%
Πρώτο	150	34,6
Δεύτερο	107	24,7
Τρίτο	51	11,8
Τέταρτο	32	7,4
Πέμπτο και άνω	94	21,7
Σύνολο	434	100,0
Εγκατάλειψη ερώτησης	11	2,5
Μέσος όρος	2,57	
Τυπική απόκλιση	1,55	

Όσον αφορά στο βαθμό ικανοποίησης από την ποιότητα σπουδών τους, το μεγαλύτερο ποσοστό (53 %) δήλωσε ότι είναι αρκετά ικανοποιημένο, το (26 %) είναι ικανοποιημένο σε μέτριο βαθμό, ενώ το (14,7 %) δήλωσε πάρα πολύ ικανοποιημένο (Πίνακας 3).

Πίνακας 3: Κατανομή των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του δείγματος ως προς το βαθμό ικανοποίησης τους από την ποιότητα των σπουδών του Τμήματος που φοιτούν

ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	v	%
Πάρα πολύ	65	14,7
Αρκετά	235	53,0
Μέτρια	115	26,0
Λίγο	20	4,5
Καθόλου	8	1,8
Σύνολο	443	100,0
Εγκατάλειψη ερώτησης	2	0,4
Μέσος όρος	3,74	
Τυπική απόκλιση	0,828	

Όπως φαίνεται στον πίνακα 4, η πλειοψηφία του δείγματος, το (63,9 %) δήλωσε ότι αν επέλεγε τώρα, θα επέλεγε ξανά το τμήμα που φοιτά, ενώ το (36, 1 %) θα επέλεγε κάποιο άλλο τμήμα.

Πίνακας 4: Κατανομή των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του δείγματος με βάση το Τμήμα που θα επέλεγαν τώρα

ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	N	%
Το Τμήμα που φοιτά σήμερα	283	63,9
Κάποιο άλλο Τμήμα	160	36,1
Σύνολο	443	100,0
Εγκατάλειψη ερώτησης	2	0,4

Το (65,3 %) των φοιτητών/τριών αιτιολόγησε την επιλογή του τμήματος σπουδών που θα επέλεγε τώρα με βάση το περιεχόμενο-γνωστικό αντικείμενο, το (10, 3 %) το αιτιολόγησε με βάση την οικονομική-επαγγελματική αποκατάσταση και το (8,7 %) με βάση την εγγύτητα με τον τόπο διαμονής, όπως φαίνεται στον πίνακα 5. Φαίνεται λοιπόν ότι η επιλογή των παιδαγωγικών τμημάτων ήταν μια συνειδητή επιλογή.

Πίνακας 5: Κατανομή των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του δείγματος με βάση την αιτιολόγηση για το Τμήμα που θα επέλεγαν τώρα

ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	N	%
Λόγω περιεχομένου - γνωστικού αντικείμενου	196	65,3
Λόγω οικονομικής - επαγγελματικής αποκατάστασης	31	10,3
Λόγω εγγύτητας με τόπο διαμονής	26	8,7
Κάτι άλλο	47	15,7
Σύνολο	300	100,0
Εγκατάλειψη ερώτησης	145	32,6

Από τους φοιτητές που δήλωσαν ότι θα επέλεγαν ξανά το τμήμα που φοιτούν σήμερα, το (68, 1 %) θα το δήλωνε λόγω του περιεχομένου του, το (9,6 %) θα το δήλωνε λόγω της οικονομικής-επαγγελματικής κατάστασης και το (8,4 %) λόγω της εγγύτητας με τον τόπο διαμονής (Πίνακας 5^α). Τα αποτελέσματα συγκλίνουν με προγενέστερα ερευνητικά δεδομένα (Μίχαλου, 2011· Παπαοικονόμου & Μπιρμπίλη, 2017), σύμφωνα με τα οποία το ενδιαφέρον για το επιστημονικό αντικείμενο ήταν η κύρια αιτία επιλογής σπουδών, ενώ ελάχιστη ή μικρή σημασία αποδίδεται στο υψηλό εισόδημα και την επαγγελματική αποκατάσταση. Από τους φοιτητές/τριες που ανέφεραν ότι τώρα θα επέλεγαν κάποιο άλλο τμήμα (Πίνακας 5β), το (61, 9 %) απάντησε ότι θα επέλεγε άλλο τμήμα με βάση το γνωστικό του αντικείμενο, το (11, 2%)

με κριτήριο την επαγγελματική αποκατάσταση και το (9 %) με κριτήριο την εγγύτητα με τον τόπο διαμονής. Εάν στα παραπάνω προστεθεί το ποσοστό των φοιτητών/τριών που δεν αισθάνονται την ανάγκη να δικαιολογήσουν την επιλογή των σπουδών τους ενισχύεται η άποψη ότι το κοινωνικο-οικογενειακό πλαίσιο έμμεσα ή άμεσα τους αποτρέπει από την επιδίωξη εμπειριών που θα απορροφήσουν μεγάλο μέρος της ενέργειας, των χρημάτων και του χρόνου τους. Οι βιοποριστικές ανάγκες φράζουν την οδό του ρίσκου, του πειραματισμού, της «περιπλάνησης», «του λάθους» και επιτάσσουν τη γρήγορη, ορθολογική, συντηρητική και πρακτική επαγγελματική αποκατάσταση.

Πίνακας 5α: Μόνο για όσους/ες δήλωσαν «Το Τμήμα που φοιτώ σήμερα»: Κατανομή των απαντήσεων των φοιτητών/τριών με βάση την αιτιολόγηση για το Τμήμα που θα επέλεγαν τώρα

ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΠΟΥ ΦΟΙΤΩ ΣΗΜΕΡΑ: ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	N	%
Λόγω περιεχομένου – γνωστικού αντικειμένου	113	68,1
Λόγω οικονομικής – επαγγελματικής αποκατάστασης	16	9,6
Λόγω εγγύτητας με τόπο διαμονής	14	8,4
Κάτι άλλο	23	13,9
Σύνολο	166	100,0
Εγκατάλειψη ερώτησης	117	41,3

Πίνακας 5β: Μόνο για όσους/ες δήλωσαν «Κάποιο άλλο Τμήμα»: Κατανομή των απαντήσεων των φοιτητών/τριών με βάση την αιτιολόγηση για το Τμήμα που θα επέλεγαν τώρα

ΚΑΠΟΙΟ ΑΛΛΟ ΤΜΗΜΑ: ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	N	%
Λόγω περιεχομένου – γνωστικού αντικειμένου	83	61,9
Λόγω οικονομικής – επαγγελματικής αποκατάστασης	15	11,2
Λόγω εγγύτητας με τόπο διαμονής	12	9,0
Κάτι άλλο	24	17,9
Σύνολο	134	100,0
Εγκατάλειψη ερώτησης	26	16,3

Στον πίνακα 6 παρουσιάζονται οι απαντήσεις των φοιτητών αναφορικά με τον τομέα που θα ήθελαν να εργαστούν. Η πλειονότητα του δείγματος φαίνεται να προτιμά το δημόσιο τομέα, καθώς το (79 %) δηλώνει ότι θα επιθυμούσε να εργάζεται

στον δημόσιο τομέα, ενώ το (71,2 %) εκφράζει προτίμηση στον ιδιωτικό τομέα. Ακολουθεί η προτίμηση σε μια προσωπική επιχείρηση, την οποία εκφράζει το (59,9 %) του δείγματος. Η προτίμηση στο δημόσιο τομέα φαίνεται ότι αντανακλά την ανάγκη για σταθερότητα και εργασιακή ασφάλεια στο πλαίσιο των σύγχρονων οικονομικών και πολιτικών συνθηκών. Επιπλέον, σύμφωνα με προγενέστερα ερευνητικά δεδομένα (Zampetakis, Bakatsaki, Koumakis & Moustakas, 2016), είναι μεγαλύτερο το ποσοστό των ανδρών που έχουν τα κίνητρα να δραστηριοποιηθούν επιχειρηματικά, ένα εύρημα το οποίο σχετίζεται με τους μηχανισμούς κοινωνικοποίησης και τη διαμόρφωση της ταυτότητας του φύλου, η οποία συνδέεται με τις κοινωνικά επιθυμητές συμπεριφορές και ρόλους για το κάθε φύλο. Η πολιτισμικά κατασκευασμένη πολιτισμική ταυτότητα μπορεί να προβλέψει τα κίνητρα για την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Από τα στοιχεία του πίνακα 7 διαπιστώνεται ότι δεν εντοπίζονται στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των δυο Τμημάτων ως προς τον δημόσιο τομέα ($p=.273$) και την οικογενειακή επιχείρηση ($p=.609$). Αντίθετα, στατιστικά σημαντικές διαφορές εμφανίζονται:

α) στην περίπτωση του Ιδιωτικού Τομέα ($p=.045$), με το μέσο όρο των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του ΤΕΠΑΕΣ να σημειώνουν σημαντικά υψηλότερο μέσο όρο από τους/τις αντίστοιχους/ες συμφοιτητές/τριες τους του ΠΤΔΕ ως προς τη διάθεση απασχόλησης μετά τη λήψη του πτυχίου στο συγκεκριμένο τομέα (3,92 έναντι 3,75), και

β) στην περίπτωση της προσωπικής επιχείρησης ($p=.000$), με το μέσο όρο και πάλι να είναι σημαντικά υψηλότερος για τους/τις φοιτητές/τριες του ΤΕΠΑΕΣ (3,87 έναντι 3,30).

Πίνακας 6: Κατανομή των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του δείγματος για τον τομέα που θα ήθελαν να εργαστούν

ΤΟΜΕΑΣ	Πάρα πολύ		Αρκετά		Μέτρια		Λίγο		Καθόλου		Εγκατάλειψη Δήλωσης / Δεν Απάντησαν		Δείκτες		
	v	%	N	%	v	%	v	%	N	%	v	%	μ.ο.	τ.α.	
Ιδιωτικός τομέας	90	21,2	212	50,0	93	21,9	21	5,0	8	1,9	21	4,7	3,84	0,88	
Δημόσιος τομέας	166	38,7	173	40,3	64	14,9	14	3,3	12	2,8	16	3,6	4,09	0,96	
Προσωπική επιχείρηση	128	30,8	121	29,1	73	17,5	53	12,7	41	9,9	29	6,5	3,58	1,31	
Οικογενειακή επιχείρηση	63	15,6	77	19,1	75	18,6	76	18,9	112	27,8	42	9,4	2,76	1,44	
Κάποιος άλλος														15 (3,4%)	

Πίνακας 7: Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του δείγματος αναφορικά με τον τομέα που θα ήθελαν να εργαστούν μετά τη λήψη του πτυχίου, με βάση το Τμήμα φοίτησης. Έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας των διαφορών των μέσων όρων

Ε Π Ι Λ Ο Γ Η	ΤΜΗΜΑ				ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	
	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.		Π.Τ.Δ.Ε.		t	p
	μ.ο.	τ.α.	μ.ο.	τ.α.		
Ιδιωτικός τομέας	3,92	0,827	3,75	0,924	2,015	.045
Δημόσιος τομέας	4,14	0,829	4,04	1,068	1,099	.273
Προσωπική επιχείρηση	3,87	1,241	3,30	1,311	4,575	.000
Οικογενειακή επιχείρηση	2,80	1,471	2,72	1,404	0,511	.609

Στον πίνακα 8 που ακολουθεί παρουσιάζονται οι κατανομές των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του δείγματος στην ερώτηση «Έχεις αποφασίσει ποιο επάγγελμα θα ήθελες να ασκήσεις μελλοντικά;», με βάση το Τμήμα φοίτησης. Στον ίδιο πίνακα περιέχονται και τα αποτελέσματα από τον έλεγχο στατιστικής σημαντικότητας των διαφορών των τιμών των κατανομών.

Πίνακας 8: Κατανομές των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του δείγματος στην ερώτηση «Έχεις αποφασίσει ποιο επάγγελμα θα ήθελες να ασκήσεις μελλοντικά;», με βάση το Τμήμα φοίτησης. Έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας των διαφορών των τιμών των κατανομών

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΤΜΗΜΑ		ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	
	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.	Π.Τ.Δ.Ε.	χ^2	p
Το έχω αποφασίσει εδώ και χρόνια	47,7	39,6	10,905	.028
Το έχω αποφασίσει κατά τη διάρκεια των σπουδών μου	31,1	26,1		
Θα το αποφασίσω μέχρι να ολοκληρώσω τις σπουδές μου	10,4	13,5		
Θα το αποφασίσω μετά την ολοκλήρωση των σπουδών μου	9,0	15,8		
Κάτι άλλο	1,8	5,0		

Από τα στοιχεία του πίνακα 8 διαπιστώνεται ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των φοιτητών/τριών των δυο Τμημάτων ως προς την απόφαση για

μελλοντική άσκηση επαγγέλματος ($p=.028$). Η στατιστικά σημαντική διαφορά φαίνεται να οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι φοιτητές/τριες του ΤΕΠΑΕΣ έχουν ήδη αποφασίσει σε υψηλότερο βαθμό το τι επάγγελμα θα ασκήσουν μελλοντικά σε σχέση με τους/τις φοιτητές/τριες του ΠΤΔΕ. Πιο αναλυτικά τα ποσοστά για όσους/ες το έχουν αποφασίσει ήδη είναι (47,7%) για το ΤΕΠΑΕΣ έναντι (39,65) για το ΠΤΔΕ, για όσους/ες το έχουν αποφασίσει ήδη κατά τη διάρκεια των σπουδών τους είναι (31,1%) για το ΤΕΠΑΕΣ και (26,1%) για το ΠΤΔΕ. Από την άλλη πλευρά, το (15,8%) των φοιτητών/τριών του ΠΤΔΕ δηλώνει ότι θα το αποφασίσει μετά την ολοκλήρωση των σπουδών του με το αντίστοιχο ποσοστό για το ΤΕΠΑΕΣ να είναι (9,0%).

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, η πλειονότητα των φοιτητών/τριών έχει αποφασίσει εδώ και χρόνια την επιλογή των σπουδών το οποίο συνάδει με τις θεωρίες επαγγελματικής ανάπτυξης που υποστηρίζουν ότι τα παιδιά ήδη στην ηλικία των έντεκα αποκτούν επίγνωση του εαυτού τους σε σχέση με τον κόσμο εργασίας (Ginnesberg, 1972) και τη θεωρία του Super (1990) που επισημαίνει ότι η επαγγελματική ανάπτυξη είναι μια εξελικτική και δια βίου διαδικασία.

Στον πίνακα 9 εμφανίζονται οι κατανομές των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του δείγματος στην ερώτηση «Αν είχες να επιλέξεις ανάμεσα σε τρεις εργασίες, ποια από τις παρακάτω θα επέλεγες;», με βάση το Τμήμα φοίτησης. Περιέχεται, επίσης, ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας των διαφορών των τιμών των κατανομών.

Πίνακας 9: Κατανομές των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του δείγματος στην ερώτηση «Αν είχες να επιλέξεις ανάμεσα σε τρεις εργασίες, ποια από τις παρακάτω θα επέλεγες;», με βάση το Τμήμα φοίτησης. Έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας των διαφορών των τιμών των κατανομών

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΤΜΗΜΑ		ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	
	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.	Π.Τ.Δ.Ε.	χ^2	p
Μια εργασία στον δημόσιο τομέα	21,8	39,5	16,746	.000
Μια εργασία στον ιδιωτικό τομέα με μισθό και ένσημα	49,5	35,9		
Ένα χρηματοδοτούμενο πρόγραμμα για το δικό μου επιχειρηματικό εγχείρημα	28,6	24,5		

Από τα στοιχεία του πίνακα 9 διαπιστώνεται ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των φοιτητών/τριών των δυο Τμημάτων ως προς την επιλογή του είδους εργασίας ($p=.000$). Οι φοιτητές/τριες του ΠΤΔΕ φαίνεται να προτιμούν μια

εργασία στον δημόσιο τομέα (39,5% έναντι 21,8% για τους/τις φοιτητές/τριες του ΤΕΠΑΕΣ), ενώ αντίθετα οι φοιτητές/τριες του ΤΕΠΑΕΣ επιλέγουν σε σημαντικά υψηλότερο ποσοστό μια εργασία στον ιδιωτικό τομέα με μισθό και ένσημα (49,5% έναντι 35,9% για τους/τις φοιτητές/τριες του ΠΤΔΕ).

Στον πίνακα 10 παρουσιάζονται οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του δείγματος αναφορικά με το βαθμό που διάφοροι παράγοντες βοηθούν στην επαγγελματική εξέλιξη ενός ατόμου. Η παράθεση των μέσων όρων και των τυπικών αποκλίσεων γίνεται με βάση το Τμήμα φοίτησης και ακολουθεί ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας.

Πίνακας 10: Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων των φοιτητών/τριών του δείγματος αναφορικά με το βαθμό που διάφοροι παράγοντες βοηθούν στην επαγγελματική εξέλιξη ενός ατόμου, με βάση το Τμήμα φοίτησης.
Έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας των διαφορών των μέσων όρων

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	ΤΜΗΜΑ				ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	
	Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.		Π.Τ.Δ.Ε.		t	p
	μ.ο.	τ.α.	μ.ο.	τ.α.		
Η τύχη, καθώς πολλοί άνθρωποι αποκόμισαν οφέλη από αυτήν, επειδή απλώς ήταν τυχεροί	3,35	1,076	3,52	1,131	-1,621	.106
Οι συνεργάτες, καθώς τα σχόλια, οι ιδέες και οι συζητήσεις, μπορούν να επηρεάσουν καθοριστικά τη σκέψη μας	3,74	0,852	3,75	0,967	-0,139	.889
Οι γνωριμίες, καθώς αν δεν έχεις γνωστό να σε υποστηρίξει μένεις πάντα «απ' έξω»	3,77	1,007	3,82	0,955	-0,533	.594
Η προσπάθεια, καθώς η επιμονή και η εργασία είναι ο πυρήνας της επιτυχίας	4,72	0,527	4,63	0,623	1,518	.130
Η αξιοκρατία, καθώς το κράτος, οι θεσμοί και οι λειτουργίες του αξιοποιούν τα ικανά άτομα	3,58	1,194	3,42	1,333	1,318	.188
Ο ανταγωνισμός, καθώς είναι βασικό συστατικό της επαγγελματικής επιτυχίας	3,50	0,939	3,59	0,935	-0,967	.334

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του πίνακα 10, για κανένα από τους παράγοντες υποστήριξης της επαγγελματικής εξέλιξης, δεν εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική διαφορά των μέσων όρων μεταξύ των δυο Τμημάτων. Σύμφωνα με τον παραπάνω

πίνακα, η προσπάθεια, η επιμονή και η εργασία θεωρούνται οι πιο σημαντικοί παράγοντες που βοηθούν στην επαγγελματική εξέλιξη του ατόμου. Ακολουθούν οι γνωριμίες και οι συνεργάτες. Η αξιοκρατία και η τύχη συγκέντρωσαν τα μικρότερα ποσοστά απαντήσεων.

6. Συμπεράσματα

Στην παρούσα εργασία παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα του ερευνητικού Σάξονα «σπουδές, σταδιοδρομία, καριέρα». Η πλειοψηφία των φοιτητών/τριών δηλώνει ότι το τμήμα που φοιτά ήταν η πρώτη της επιλογή ή η δεύτερη. Οι φοιτητές/τριες φαίνεται να είναι αρκετά ικανοποιημένοι από την ποιότητα των σπουδών τους στο τμήμα που φοιτούν. Η πλειονότητα των φοιτητών/τριών παραμένουν στον αρχικό τους στόχο δηλώνοντας ότι θα επέλεγαν ξανά το τμήμα που φοιτούν. Παράλληλα, η πλειοψηφία δηλώνει ότι το κριτήριο επιλογής των σπουδών τους είναι το περιεχόμενο και η φύση του γνωστικού αντικείμενου, δηλαδή το σύνολο των γνώσεων, ιδεών, σκέψεων και πολιτισμικών αγαθών που αποκομίζουν. Ένα μικρότερο ποσοστό έχει ως κριτήριο την οικονομική-επαγγελματική αποκατάσταση. Επιπλέον, οι φοιτητές/φοιτήτριες επιλέγουν τον δημόσιο τομέα για να εργαστούν μελλοντικά.

Σχετικά με τους παράγοντες που συμβάλλουν στην επαγγελματική εξέλιξη ενός ατόμου προκρίνονται η προσπάθεια, οι γνωριμίες, οι συνεργάτες, ο ανταγωνισμός και λιγότερο η αξιοκρατία και η τύχη. Οι παραπάνω διαστάσεις των απόψεων των φοιτητών/τριών των παιδαγωγικών τμημάτων σκιαγραφούν τις επαγγελματικές τους επιλογές και προτιμήσεις, τα κριτήρια επιλογής των σπουδών τους και τους παράγοντες που θεωρούν ότι καθορίζουν την επαγγελματική τους ανέλιξη, στο πλαίσιο των περιορισμών που θέτουν οι οικονομικές συνθήκες, οι ραγδαίες αλλαγές στη φύση του εργασιακού κόσμου και οι κυρίαρχες κοινωνικές αξίες.

Βιβλιογραφία

- Carson, R. (1994) Applications of Holland's vocational theory to counselling practice related to vocational education. *McGill Journal of Education*, 29(3).
- Fouad, N. A. (2002) Cross-cultural differences in vocational interests: Between-group differences on the Strong Interest Inventory. *Journal of Counseling Psychology* 49 (3), 283.
- Ginsberg, S. R. (1972) *Toward a theory of occupational choice: A restatement*. The Career Development Quarterly, 20(3), 2-9.
- Gorgievski, M. J., Stephan, U., Laguna, M. & Moriano, J. A. (2018) Predicting Entrepreneurial Career Intentions: Values and the Theory of Planned Behavior. *Journal of Career Assessment*, 26(3), 457-475. <https://doi.org/10.1177/1069072717714541>

- Gottfredson, L. (2002) Gottfredson's theory of circumscription, compromise, and self creation. In D. Brown (eds.), *Career choice and development* (pp.85-148). San Francisco: Jossey Bass.
- Holland, J. L. (1995) *Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environment.*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Holland, J. L. (1996) Exploring careers with a typology: What we have learned and some new directions. *American Psychologist*, 51(4), 397-406. <http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.51.4.397>
- Mortimer, J. T., Zimmer-Gembeck, M. J., Holmes, M. & Shanahan, M. J. (2002) The process of occupational decision making: Patterns during the transition to adulthood. *Journal of Vocational Behavior*, 61(3), 439-465.
- Savickas, M. L., Nota, L., Rossier, J., Dauwalder, J. P., Duarte, M. E., Guichard, J. & Van Vianen, A. E. (2009) Life designing: A paradigm for career construction in the 21st century. *Journal of vocational behavior*, 75(3), 239-250.
- Schoon, I. & Parsons, S. (2002) Teenage aspirations for future careers and occupational outcomes. *Journal of Vocational Behavior*, 60(2), 262-288.
- Schwartz, S. H. (1992) Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In *Advances in experimental social psychology* 25(1-65). Academic Press.
- Super, D.E. (1990) A life-span, life-space approach to career development. In D. Brown & L. Brooks, *The Jossey-Bass management series and The Jossey-Bass social and behavioral science series. Career choice and development. Applying contemporary theories to practice* (pp.197-261). San Francisco, CA, US: Jossey-Bass.
- Vondracek, F. W., Lerner, R. M. & Schulenberg, J. E. (1986) *Career development: A life-span developmental model*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Yi, X., Ribbens, B., Fu, L. & Cheng, W. (2015) Variation in career and workplace attitudes by generation, gender, and culture differences in career perceptions in the United States and China. *Employee Relations*, 37(1), 66-82.
- Zampetakis, L., Bakatsaki, M., Koumakis, L. & Moustakas, V. (2016) Business startup and growth of women owned business: New evidence. In *the Proceedings of the International web-based conference: Entrepreneurship in turbulent times* (V.Moustakis, L.Zampetakis, M.Bakatsaki, K.Kafetsios, Ai. Sarri, A. Panopoulos & P.Sourmaidou (Eds.), General Secretariat for research and technology, Chania, Crete, Greece, August 29-30, <http://foremost.tuc.gr/conference/>
- Καϊτζή, Ε. (2016) «Παράγοντες Που Επηρεάζουν Τις Εκπαιδευτικές Και Επαγγελματικές Αποφάσεις Των Μαθητών Του Γενικού Λυκείου». Τμήμα Φιλοσοφίας Και Παιδαγωγικής, Τομέας Παιδαγωγικής, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Κοινωνιολογία Της Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

- Μίχαλου, Α. (2011) *Γονείς και έφηβοι μπροστά στη λήψη επαγγελματικής απόφασης (Master's dissertation)*. Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. ΠΜΣ «Ανάπτυξη και Συμβουλευτική της Σταδιοδρομίας», Πάτρα.
- Παπαοικονόμου, Α. & Μπιρμπίλη, Μ. (2017) Κρίσιμοι παράγοντες επιλογής αντικειμένου σπουδών και αυτοαντίληψης: Η περίπτωση των φοιτητών του Α.Π.Θ. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, Τόμος ΙΖ, Τεύχος 68.
- Τσιαπαρικού, Ι. Α. (2014) *Οικονομικοί και θεσμικοί παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή επαγγέλματος και την ανάπτυξη σταδιοδρομίας*. Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών, Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης.